Wereldmachten morgen - een teken aan de wand?

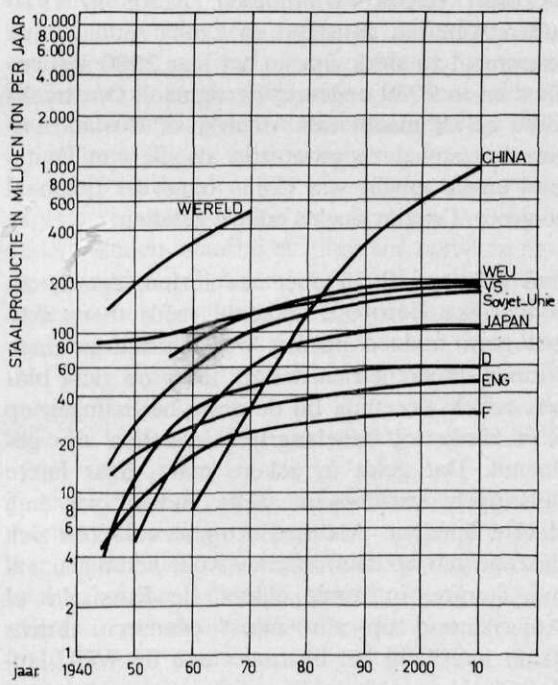
* * * Onlangs ontvingen wij een boek ter recensie, dat om meer vraagt dan een simpele bespreking. Het is „Formeln zur Macht" van prof. dr. W. Fuchs, hoogleraar aan de Technische Hogeschool van Aken en sedert 1960 tevens Directeur van het Instituut voor Plasmafysica van het Centrum voor Kernonderzoek te Jülich.

Het boek vraagt om meer dan een simpele bespreking omdat het velen een geheel nieuw inzicht zal verschaffen in de toekomstige machtsverhoudingen op deze aarde. En omdat het, bij een verdere ontleding van de militaire materie, een duidelijk zichtbare, waarschuwende vinger opsteekt tegen de vooral in West-Europa steeds meer naar voren dringende tendens de weerbaarheid op korte termijn te verminderen. Het boek is in ons land, onder de titel „Wereldmachten morgen", uitgegeven door Agon Elsevier in Amsterdam.

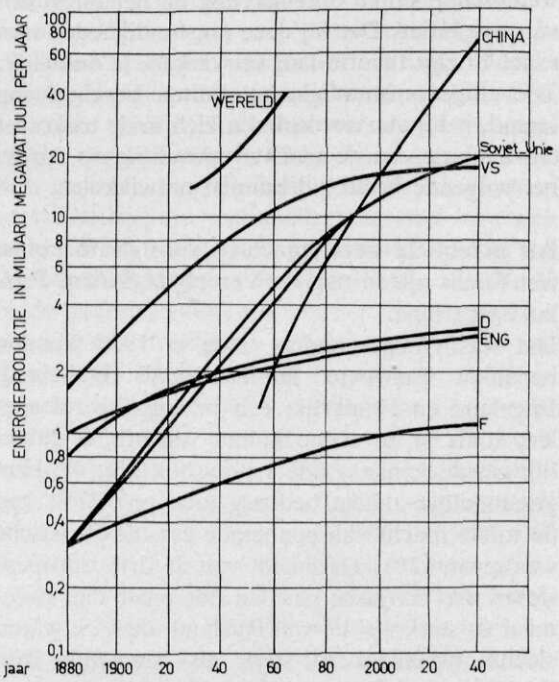
Fuchs bespreekt de machtsverhoudingen op aarde over de periode van 1930 tot 2040 en hij doet dat aan de hand van alle daarvoor in aanmerking komende factoren, zoals bevolkingsaanwas, wetenschappelijke ontwikkeling, industriële inspanning, economische groei en andere daarvan af te leiden zaken zoals staalproduktie en energieontwikkeling (zie afb. 1 en 2). Hij onderzocht de ontwikkeling van de politieke en economische mogelijkheden door toepassing van de meest moderne methoden. Een dergelijke werkwijze, waartoe ook het inschakelen van elektronische apparatuur behoort, maakt een volledig benutten mogelijk van tot dusver ongebruikte informatie en op die manier komt men tot een beter gefundeerde en meer betrouwbare vooruitberekening van toekomstige gebeurtenissen.

Fuchs geeft in zijn boek dan ook de nodige schematische afbeeldingen en grafische voorstellingen, waaruit de gang van zaken bij het verloop van de machtsverhoudingen kan worden gelezen. Snijpunten van krommen geven daarbij het tijdstip van de machtsovergang ten aanzien van het bepaalde onderwerp van het ene naar het andere land aan. Hij noemt dat kritieke tijdstippen.

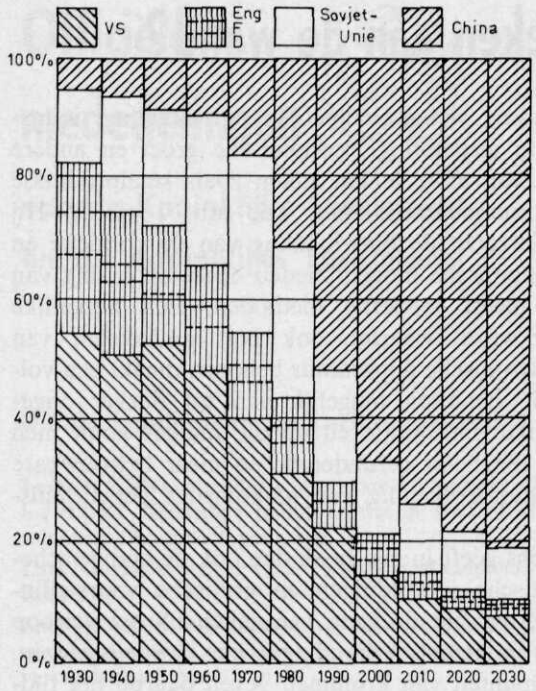
Hij demonstreert in het bijzonder de objectieve instelling, die ieder wetenschapsmens nodig heeft om tot juiste conclusies te kunnen komen. Hij



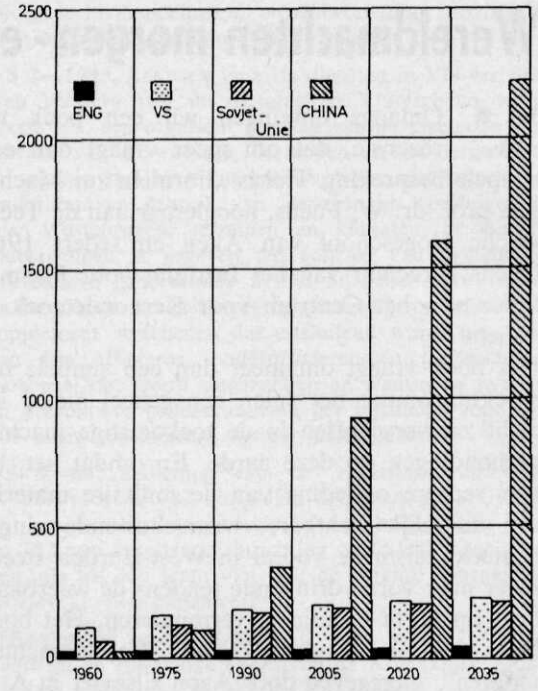
Afb. 1 De Chinese staalproduktie overvleugelt die van de minder bevolkte landen op dezelfde wijze als destijds de Amerikaanse of Russische produktie die van de kleinere landen overtrof. Aangetekend zij, dat dat politieke en economische factoren een staalproduktie vrij gemakkelijk kunnen beïnvloeden



Afb. 2 Chinese energieproduktie bij een analoog verloop van de standaard als in de Verenigde Staten of de Sovjet-Unie. De stijging bij de Europese landen betreffen de produktie, berekend via bevolkingstoeneming, met vrijwel constante standaard (niet het verbruik). Ter vergelijking de wereldproduktie.



Afb. 3 Verdeling van de economische macht van zes staten

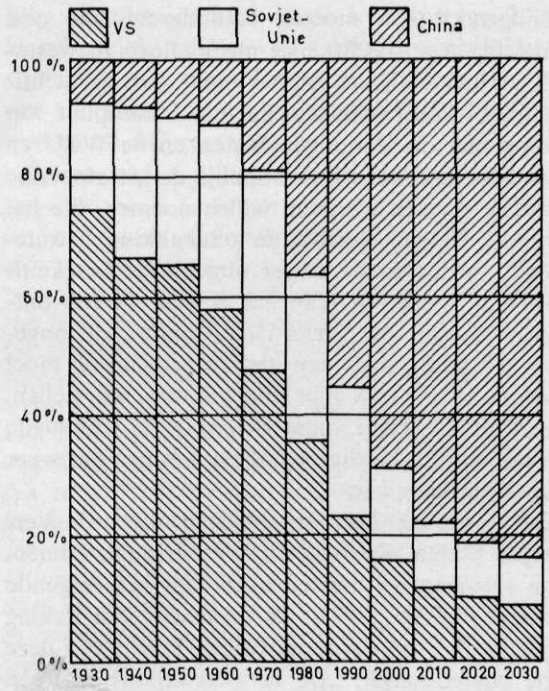


Afb. 4 Toeneming van de economische macht van Engeland, de VS, de Sovjet-Unie en China in de periode van 1930 tot 2035 op lineaire schaal

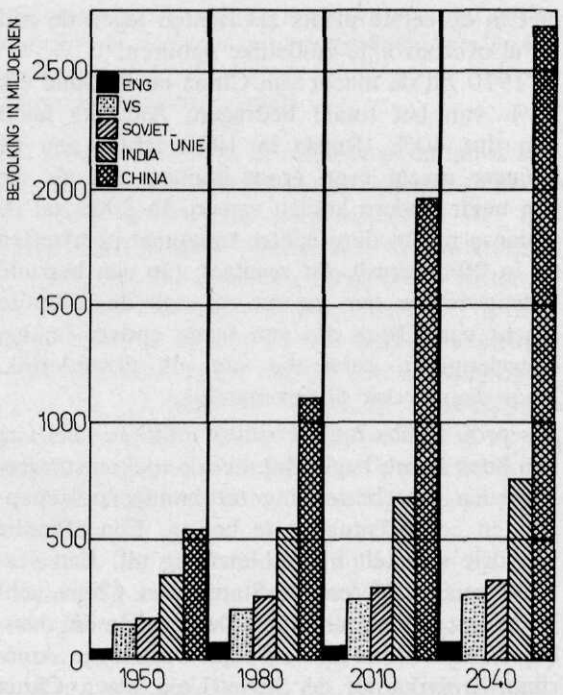
houdt tevens rekening met het zich voordoen van onverwachte omstandigheden, zoals het toevallig uitbreken van een oorlog, stagnatie in wetenschappelijke ontwikkeling en het uitbreken van revoluties. Dat hij deze omstandigheden niet exact in zijn theorie kan verwerken, is duidelijk. Toevallige omstandigheden buiten beschouwing latend, is hij van oordeel, dat zich in de toekomst ten aanzien van de machtsverhouding op aarde, het volgende beeld zal kunnen ontwikkelen.

Als potentiële wereldmachten voor de toekomst ziet Fuchs alleen nog de Verenigde Staten, Rusland en China.
Dat was vroeger anders. Nog in 1930 konden bepaalde Europese landen, zoals Duitsland, Engeland en Frankrijk, een belangrijke rol spelen, zoals in de eerste kolom van afb. 3 duidelijk wordt gemaakt (zie voorts ook afb. 4). Hun gezamenlijke macht bedroeg toen nog 27% van de totale macht van genoemde zes; de Russische was maar 12%. De macht van de drie Europese staten was 35 jaren geleden dus meer dan tweemaal zo sterk als die van Rusland; de V.S. waren slechts tweemaal zo sterk als genoemde drie landen samen. De invloed, die deze laatste tussen de Eerste en Tweede Wereldoorlog konden uitoefenen, wordt daardoor duidelijk.
Deze invloed is intussen aanzienlijk afgenomen. De som van de macht van de drie Europese landen bedroeg in 1960 nog maar 18% van de som van de macht der zes en zij zal in de naaste toekomst verder verminderen. Reeds in 1970 zullen Amerika, Rusland en China samen bijna zevenmaal zo sterk zijn, in het jaar 2000 zestienmaal en in 2030 ongeveer dertigmaal. Omstreeks 1990 zal de macht van Amerika of Rusland ongeveer zesmaal zo groot zijn als die van Duitsland en de macht van China ongeveer tienmaal zo groot. Dit zijn slechts enkele getallen.

Een blik op afb. 3 doet ons inzien, dat de afzonderlijke Europese volkeren reeds thans vrijwel geen invloed op het wereldgebeuren meer kunnen uitoefenen en dat zij, ieder op zich, binnen enkele decennia bij de grote beslissingen op deze aarde tot onbelangrijkheid zullen zijn gedoemd. Dat geldt in zekere mate, naar latere tijdstippen verschoven, zelfs indien wij hun sterkte optellen. Als de Europese volkeren zich daarentegen op doeltreffende wijze verenigen, zal hun sterkte, in ronde cijfers, de Russische of Amerikaanse op zijn minst evenaren. Fuchs denkt hierbij in het bijzonder aan de WEU-landen.
Het ogenblik, waarop de Chinese macht die van de Verenigde Staten, de Sovjet-Unie en de „Verenigde Staten van Europa" samengenomen, zal



Afb. 5 Verdeling van de economische macht van de Verenigde Staten, de Sovjet-Unie en China in de periode van 1930 en 2030



Afb. 6 China heeft thans reeds drie- tot viermaal zoveel inwoners als de V.S. en de Sovjet-Unie. In het jaar 2040 heeft China er acht- tot negenmaal zoveel

evenaren en overvleugelen, verschuift dan naar omstreeks het jaar 1995.

Het moge uit het vorengaande duidelijk zijn, dat de machtsverhouding tussen de Verenigde Staten, Rusland en China het hoofdonderwerp van Fuchs' boek is en, uitgaande van de eerder in deze beschouwing gememoreerde factoren, komt hij in grote lijnen tot het volgende (zie afb. 5). Vóór 1930 hadden de Verenigde Staten een superieure machtspositie ten opzichte van beide andere landen, waarbij er uiteraard rekening mee moet worden gehouden, dat daarbij alle andere naties buiten beschouwing zijn gelaten en alleen een vergelijking wordt gemaakt tussen deze drie. De V.S. bezaten in 1930 nog 75% van de macht, Rusland kwam op 17% en China op 8%. In 1940 was deze verhouding nog als 67% : 24% : 9%.

Tussen 1960 en 1970 zal de Sovjet-Unie zijn machtsculminatiepunt bereiken, maar dat blijft nog altijd juist onder de 30% van het geheel. Daarna neemt Moskous macht, na een kleine stilstand, geleidelijk af om tenslotte in het jaar 2030 op niet meer dan 8% te belanden. Rusland zal in het huidige tijdsbestel en in de toekomst nooit het machtigste land op aarde worden, dat blijft voorlopig Amerika.

In 1960 was de verhouding nog 58% : 31% : 11%, waarbij moet worden aangetekend, dat het hier om een economische gaat. Militair gezien, hadden de Verenigde Staten toen nog een overmacht van omstreeks 300%!

Maar ook hierin zal snel verandering komen. In de eerste plaats zal dus de verhouding in economische zin snel veranderen, evenals die op velerlei ander gebied. Het tempo van de wetenschappelijke ontwikkeling in China kan enigszins worden gemeten aan de hand van de kernwapenontwikkeling, die veel sneller gaat dan men zich in het Westen ooit heeft voorgesteld. Verder zal de bevolkingsaanwas in vergelijking tot die in beide andere landen niet minder dan alarmerend zijn (zie afb. 6). China zal in het jaar 2000 zesmaal en in 2040 acht- tot negenmaal zoveel inwoners hebben als de V.S. of Rusland en in dat laatste jaar vier- tot vijfmaal zoveel als beide laatstgenoemde landen samen. De bevolkingsdichtheid is er nu ongeveer 75 inwoners per vierkante kilometer, dat wordt 100 in 1975, 160 in 1995 en 270 in 2040. Dezelfde jaren geven voor het Europese deel van Rusland een bevolkingsdichtheid van 30, 35, 40 en 45 en voor het Aziatische, dat dus tegen China aan ligt 3, 3,5, 4 en 4,5. Voor de V.S. zijn de getallen 20, 25, 30 en 35. Het moge duidelijk zijn, dat de drang naar expansie zich in China steeds meer zal doen gelden en ook dat die expansiedrang zich zeker

niet in de eerste plaats zal richten tegen de zelf nu al overbevolkte zuidelijke naburen!
In 1970 zal de macht van China en Rusland elk 30% van het totaal bedragen; Amerika heeft dan dus 40%. Reeds in 1990 echter zou de Chinese macht even groot kunnen zijn als die van beide andere landen samen. In 2000 zal de Chinese macht deze echter tweemaal overtreffen en in 2040 wordt dat zesmaal. Op een bepaald tijdstip tussen dan en nu zal ook de militaire macht van China die van beide andere landen overvleugelen; eerst die van elk afzonderlijk, maar daarna ook de gezamenlijke.

Als prof. Fuchs tot het zuiver militaire deel van zijn boek komt, begint hij met de toekomstmogelijkheden met betrekking tot bondgenootschappen en conflictsituaties te bezien. Een alliantie van drie schakelt hij als onzinnig uit. Een verbond van de Verenigde Staten met China acht hij hoogst onwaarschijnlijk. De gevallen die overblijven zijn China en de Sovjet-Unie tegen Amerika; Amerika en de Sovjet-Unie tegen China en driemaal het geval van twee landen tegen elkaar met de derde neutraal. „Hoe waarschijnlijk of onwaarschijnlijk elk geval op zich zelf is", zegt hij, „hangt in de loop van de komende decennia volkomen van het tijdstip af. Van sommige tijdstippen kan dat bijna ondubbelzinnig worden voorspeld, van andere weer niet. Welke combinatie bijvoorbeeld kan worden verwacht als China meer dan tweemaal zo sterk zal zijn als beide overige landen samen, is niet moeilijk te raden. Ook kan worden ingezien, dat dit geval afhangt van de vraag of niet een van de andere gevallen zich al van tevoren voordoet".
Als kritieke tijdstippen voor de niet al te verre toekomst ziet Fuchs de jaren 1968, 1975, 1980 en 1992, waarbij hij 1968 met betrekking tot het mogelijk uitbreken van een oorlog onder de huidige omstandigheden weinig serieus meer neemt. Op dat moment evenaart de gezamenlijke macht van Rusland en China die van de Verenigde Staten.
Belangrijker ziet hij 1975, in welk jaar China Rusland voorbij streeft, maar nog niet Amerika. Hij houdt er rekening mee, dat China, te rekenen van nu af, binnen tien jaren kans zal zien zijn nucleair potentieel en de cybernetische techniek aan zijn economie op te trekken. Hij meent tevens te moeten aannemen, dat Rusland er niets voor zal voelen zich tenslotte onder een sterker China te stellen.
Even goed als Rusland over vijf tot tien jaren, volgens de klassieke regels van het spel, van bondgenoot zou moeten veranderen, kan ook Amerika tegen 1980 niet meer alleen in westelijk verband blijven. Bij het einde van de tachtiger jaren komt men aan het machtssnijpunt van China met de Verenigde Staten en de WEU en daarvoor ligt, wat wij persoonlijk de „strategische kritieke periode" zouden willen noemen, die het kritieke tijdstip inleidt, de uitdrukking „strategisch" gezien in de meest uitgebreide betekenis van het woord. In feite zal er een situatie ontstaan, waarin de Sovjet-Unie, gedurende ongeveer 10 jaren, naar een andere aansluiting moet zoeken als zij zich niet onder China wil stellen, doch die noodzaak dient zich voor de Verenigde Staten en hun huidige bondgenoten pas ongeveer tien jaren later aan.
Zou het tot een bondgenootschap tussen de Verenigde Staten, Rusland en West-Europa komen, dan springen wij meteen over naar het volgende kritieke tijdstip, 1992, als de macht van Peking de kromme van de gezamenlijke macht van deze drie landen snijdt. „De verwezenlijking van een dergelijk bondgenootschap", zo zegt Fuchs, „zou vermoedelijk een garantie voor de wereldvrede van tenminste vijf en twintig jaren betekenen". De vraag, die zich nu onwillekeurig voordoet is: „Heeft dit uiterste geval kans op verwezenlijking in verband met de daarvoor gelegen kritieke tijdstippen"?

Eén van de belangrijkste vragen, die men zich met betrekking tot de toekomst moet stellen is of een derde grote oorlog kan worden voorkomen. Fuchs zegt hier, dat de volkeren slechts zonder oorlog zullen kunnen, als men de mensen overal datgene, wat zij thans door oorlog kunnen verkrijgen, op andere wijze in vergelijkbare en voldoende mate geeft. Dat gaat in grote lijnen om drie dingen: materiële zekerheid, mogelijkheid tot ontplooiing van strijdinstincten en militaire deugden en vervulling van de hoogste waarden. Bereikt men dat niet, dan zal er altijd oorlog zijn, zoals die er ook tot nu toe altijd was (Fuchs stelt zich niet op het standpunt, dat er *onder alle omstandigheden* altijd oorlog zal zijn omdat die er ook tot nu toe altijd was).

Hij is van oordeel dat, hoewel de hoogste waarden zoals men die in het Oosten en het Westen ziet lijnrecht tegenover elkaar staan, een egalisatie van de welvaart overal ter wereld de ideologische tegenstellingen, als reden tot oorlog, zeker minder scherp kan maken. Voorts kunnen de strijdinstincten en oorlogsdeugden worden gesublimeerd door de reusachtige vreedzame ta-

ken, die de mensheid in de toekomst wachten. Hoe hij zich tenslotte de tastbare werkelijkheid voorstelt, zegt prof. Fuchs in de laatste regels van zijn werk, die wij menen letterlijk te moeten weergeven. Hij zegt daar:

„Onze berekeningen hebben laten zien dat de volkeren der aarde bezig zijn een economisch potentieel op te bouwen, dat over twintig jaar bij de drie groten bijna driemaal en over veertig jaar zesmaal zo groot zal zijn als nu; een economische macht van bijna onvoorstelbare grootte.

De vruchten van deze ontwikkeling zullen aan de verzorging van de bevolking, de verbetering van de levensstandaard en aan de gemeenschappelijke taken ten goede komen, onder de laatste ook de bewapening. De bewapening eist in de westelijke landen tussen drie en tien procent van de nationale produktie, de oostelijke cijfers kunnen moeilijk worden vergeleken; in totaal op aarde thans omstreeks 450 miljard gulden per jaar.

Blijft de verhouding tussen economisch vermogen en bewapening in de toekomst bestaan, dan zal dat over twintig jaar 1350 miljard gulden per jaar zijn. Dat is zo ongeveer de waarde van alle gebouwen in West-Duitsland. Sedert de laatste oorlog komt men in totaal op circa 4500 miljard gulden die, direct of indirect, ten bate van de oorlog werden uitgegeven. Het vernietigingspotentieel groeit snel tot een onvoorstelbare hoogte.

Voor de instandhouding van het bestaan van volkeren en mensheid is in vergelijking daarmee tot dusver vrijwel niets uitgegeven. Dat behoeft volstrekt niet zo te blijven. Met een belangrijk, maar desondanks economisch te verdedigen gedeelte van de genoemde zeer grote bedragen zou een aanzienlijke beveiliging voor het menselijk bestaan kunnen worden geschapen als andere belangrijke taken van economie en verkeer daarmee zinrijk worden gecombineerd. De verwezenlijking van plannen van deze omvang eist echter tijd.

Het economisch vermogen van de drie grote volkeren waarop het aankomt, zal sneller groeien dan de bevolkingen zelf. Een vergroting van de economische macht tot het zesvoud binnen veertig jaar staat tegenover een toename van de bevolking van het dubbele. In beginsel is het dus mogelijk alle bevolkingslagen binnen die staten een bevredigende en gelijke mate van welstand te geven. En ook tussen de grote landen kan het verschil in welvaart na nog ongeveer een generatie in hoofdzaak zijn opgeheven. Daarmee lijkt het geenszins onmogelijk dat de tegenstellingen, ook de ideologische, tussen de grote volkeren althans zoveel minder scherp worden, dat ze als oorzaak voor een wereldoorlog niet meer voldoende zijn. Maar ... ook deze ontwikkeling eist tijd.

Al met al zien we ons dus geplaatst tegenover verscheidene ontwikkelingslijnen, verscheidene ketens van gebeurtenissen, die elk aan hun eigen wetten gehoorzamen. Zo valt de beslissing over het voortbestaan van volkeren en mensheid tenslotte in een wedloop met de tijd. En een wedloop kan verloren, maar ook gewonnen worden."

Tot zover prof. Fuchs in zijn besluit en het is aan ons om daaruit verdere consequenties te trekken. De eerste is, dat het langzamerhand wel tijd wordt haast te gaan maken met de eenwording van Europa, wil deze nog tijdig effect sorteren. De tweede, dat alle redenen aanwezig zijn niet alleen voort te maken met de hulp aan ontwikkelingsgebieden, maar dat het tevens de hoogste tijd wordt dat bepaalde landen in West-Europa nu echt ook eens ertoe overgaan de nog steeds bestaande enorme verschillen in levensstandaard van de bevolkingsdelen in hun eigen land recht te trekken.

De derde, dat de wereld, wil zij de kans op zelfvernietiging ontgaan, zich snel en afdoende in haar geheel op bewapeningsbeperking en ontwapening moet bezinnen. Het laatste nucleaire verdrag, gesloten tussen de Verenigde Staten, Engeland en Rusland met betrekking tot de veiligheid in de ruimte moge weer een belangrijke stap zijn, het tempo waarin dergelijke stappen worden gezet is nog steeds onvoldoende aangepast aan de ontwikkeling van de machtsverhouding op de wereld.

En tenslotte — en dan komen wij terug op de aanhef van onze beschouwing — om laatstgenoemd doel te kunnen bereiken, zal een strategische periode moeten worden gedekt, waarin de veiligheid op aarde grotendeels afhankelijk is van de wil of de onwil van een volk, dat zich nog midden in een revolutie bevindt en waarvan derhalve geen drang naar gematigdheid mag worden verwacht, noch een rustig overwegen alvorens te handelen. Gedurende die periode zal de uitdrukking „si vis pacem, para bellum" meer gelden dan ooit in het verleden. Men zal zich hierbij volkomen op de realiteit moeten baseren; men kan het zich niet veroorloven het risico te lopen, dat onherroepelijk verbonden is aan de mogelijke desastreuze gevolgen van een overdreven gevoel voor idealisme.

Het door ons allen zo innig gewilde ideaal van absolute wereldveiligheid zal slechts kunnen worden bereikt door middel van een, laat ons hopen tijdelijk nodige, bereidheid en vermogen ons gewapenderhand tegen agressie te verzetten. Een agressie, die zeker zal komen als de potentiële agressor ons onmachtig weet hem af te weren, omdat agressie een essentieel deel van zijn ideologie is.